

„A TERMÉSZET” előfizetési ára mellék-
lapjával, a „HALÁSZAT”-tal együtt:
egy évre 6 korona.
Csupán a „Halászat” egy évre 3 korona.

Állattani, vadászati és halászati folyóirat.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Szerkesztik:

DR. LENDL ADOLF

és

csikszentsimoni és ernyesi

LAKATOS KÁROLY.

Budapest, II., Donáti-utca 7.

A szomorú madár.

... haldoklás borul el a világon ...
— Ah, minden csak tünet, minden csak álom!
Tompá.

Beteg a nap. Sugarának melegét alig érezni már. Annyi ereje sincs, hogy le bírja szárítani a harmatot a fűről, szétépíteni a hegyoldalban elnyuló fehér párafátyolt. És beteg tőle az egész világ. A virág annyira elgyöngült, hogy nem bírja szétbontani elkésett bimbóját. A fa lombja megsárgult. A galyak nehezére esik a levél. Már nem bírja el. Lehullatja. Az a sóhajszerű hang, amely a levelek hullását kíséri, úgy rémlik, mintha a haldokló természet végső lehelete volna, amelylyel elszáll belőle az élet virulata és bekövetkezik rajta a halál hervadása, megsemmisülése.

A kertben sinylődés, hervadás, enyészet. A virágok csak édes emlékek már. Az illatos fuvallat csak álom. A napraforgó, amely kevélyen hordta aranyfürtös virágfejét, most összekunkorodott, elfakult száraz kóró. A lugas zöld árnyékában nem muzsikál a méhecske, nem sirdogál a darázs, nem dong az aranyos fényű légy. Az enyészetnek néma csönd a kísérője.

Árva lepke lézeng a sövény fölött. Az is beteg. Tavasszal kellett volna előbujnia, de a déli napsugár heve rászedte, kicsalta. Olyan esenevész a szegény, hogy hasztalan erőlködik szétvetni szép, piros szárnyát. Szeretne föl szállani. Bábjában virágos rétekről, illatos kertekről álmódott. Hadd vegye ki ő is a maga részét az élet örömeiből. De hova lett az illat a kertekből!

Az a sárga fény, mely ráborul a fűszálakra, a fák levelére, szimbolikus színe az ősznek. A tavasznak a kék, a nyárnak a zöld, a télnek pedig fehér a színe. Vajjon nem halljuk-e a tavasz kékjében a pacsirta énekét, a nyár

zöldjében a fecske csicsergését, a tél fehér színében a varjú káromó hangját? Az őszi sárga színében végre mi mást hallanánk, mint az őszi madarának, az örökké fürge czinkének élesen czinczoló hangját.

De lehet-e hangulatosabb képet festeni a négy évszakra, mint hogyha odaállítjuk ezt a négy madarat szimbolikus háttérük elé. Négy képen: a kék levegőben függő pacsirta. A zöld lugasban pihenő fecske. Sárga lombátorban a czinke és a fehér hómezőre szétvetett szárnyal leereszkedő varjú. Szép, nyájas őszi délutánokat el sem képzelhet az ember a czinke hangja nélkül. A száraz avaron, a lombtalan sövényben, a réten, a gyalogösvény bozótján, a kert gyérlevelű fáin, a kerítésen, az udvaron, mindenütt az ő hangja esendül föl. Visszhangzik tőle az erdő, a patakmenti berek, a szőlőhegy, a letarolt mező. „Czin, czin, czin, csirr! Czin, czin, czin, csirr!”

A halványkék ég, a bágyadt fényű napsugár, a levélhullás s az a mindent beborító sárga színű fátyol, mely az enyészet színét rálehel az egész természetre, annyira jól illik ehhez a hanghoz.

A czinke hangja némi vidámságot kölcsönöz a képnek. Bizonyos enyhítő hatással van a szívre. Mintha figyelmeztetés volna, hogy a pusztulás tulajdonképpen nem is pusztulás, hanem nagy készülődés egy hosszú, mély álomra, amely után ismét virágillatos, verőfényes ébredés következik: a tavasz.

A czinke vidám hangját azonban valami tompa kopogás szakítja félbe. Mintha szegyet vernének valahol a koporsó fedelébe. Az éjszaka bizonyosan dér lesz, mert megjött a harkály az erdőről. Az kopog.

Ott kúszik az almafa görbe derekán. Meg-megáll, odatámasztja rövid, kemény farkát a fához: fejét fölkapja és hosszú, vésőformájú csőrrel elkezd erősen kopogtatni a fa kérgét. Majd elkezd dobolni. Belekapaszkodik egy vékonyka ágba, úgy csüng rajta. Azután oly erősen ve-

regeti, hogy hullámszába hozza, mire csőrét a rezgő ág-hoz tartja. Ezzel viszi véghez a dobolást. Végre meghúzza magát a fa odvas derekán és hosszasan, tétlenül néz maga elé. Mintha a természet enyészeten szomorkodnék.

Milyen pompás volt az élet az erdőben! Mennyi ott a fa, a fában pedig a bogár, a féreg. Az erdőben jól érzi magát a harkály. Ott a fák kérge alól kiszedegeti a sok férget, bogarat. A teste is erre termett. Rövid, kúszó lábán hosszú, erős karmot hord. A csőre hosszú, egyenes és olyan erős, mint a véső. Ezzel kopácsolja ki a pondrót a fa kérge alól. Messzire kiülthető nyelvvel, amely ragadós és végén visszafelé hajló, kemény horgocskával van el látva, roppant sebesen kapkodja be a férget, bogarakat, amiket még a fák tekergős üregeiből is elő tud szedni.

Nehéz kenyérkereset ez! Folyton fúrni, vájni, faragni, kopácsolni, hogy eledelét megkaparíthassa, nem tréfa dolog. Keserves kenyér ez. Nem ismer pihenést, azért olyan bizalmatlan, olyan magába zárkózott és szomorú. Nagyon szomorú. Csupán egymaga szeret élni. Kerüli a zajt. Ha fészket rak, némán végzi munkáját s fiai fölött éber szemmel őrködik.

Mozgása darabos, tekintete kemény, szinte kegyetlen, hangja siránkozó. Szereti a nagy, csöndes erdőt. Ott tölti remetemódra az esztendő legnagyobb részét. A hideg, meg a téli ragadozóktól való félelem a falvak felé hajtja. Itt azután valóságos áldása a kerteknek. Ott gubbaszt minduntalan a fa törzsén, elkopogtatva rajta egész nap.

A fészket is ott vájja magának. Erős csőre segítségével kényelmes lyukat vés. Abba rakja fészket és abba tér pihenőre, ha leszáll az est. Anyira beleélte magát ebbe a lyukvájásba, hogy néha tizenöt, sőt húsz lyukat váj a fa derekába.

De azért nem igen veszi ő hasznát valamennyinek. Kettőt-hármat megtart magának, hogy azokat fölvaltva éjjeli szállásnak használja föl. A többit azután odaajándékozva más kisebb madárnak: czinkéknek, fakúszóknak, királykáknak.

Ezek azután csupa hálából folyton körülötte setten-

kednek. Különösen télen, mikor ez a szomorú madár ott hagyja a nagy erdőt és elkezd kóborolni, faluról-falura járva, végigkószálva a kerteket. Ezek a madarak hű kísérői lesznek ekkor és vele együtt küzdik át a tél veszedelmeit és nyomorát.

Némán követik a harkályt mindenüvé. És ez néha nekik is juttat egy-egy falatot az ő keservesen keresett kenyéréből.

Garády Viktor.

A lepkék, fürkésző darazsak és legyek.

(Polytatása és vége.)

A nagyobb fürkésző darázsajok rendszerint egy-egy petét tojnak minden hernyóba, a kisebbek pedig többet is. A nagyobb fürkésző darázsajok lárvájának kifejlődése hosszabb ideig tart, ezért ezek rendszeren a bábból szoktak kikelni. Az a báb, melyben a fürkésző darázs lárvája élőszködik, csakhamar kiszárad, mert a fürkésző darázs lárvája rövid idő alatt felhasználja a testtápláló szövet elemeit s ezután a chitines bábruha üregében vedlik bábbá. Kikeléskor feltöri a pillebáb kiszáradt, törékeny bőrét s kibúvik belőle, hogy nem sokára ő is lerakja petéit. A kisebb fürkésző darázsajok rendszeren még a hernyó bebábozódásának ideje előtt elérik teljes fejlettségüket s átfúrva a hernyó bőrét, a szabadban bábóznak be. Mikor a hernyó testét elhagyták, mindegyikük finom selyemszálakat ereszt s beburkolják magukat a selyembe; ezen a külső, habra emlékeztető burkon belül még mindegyik készít magának kis cocont, melyek szép függőleges sorokat képeznek s oly szorosan állnak egymás mellett, hogy felülről tekintve 4—6 szögletű oszlopoknak látszanak. A közös burokhöz gyakran oda van erősítve egy pár szállal a hernyó teste is; sokszor láthatjuk a szabadban ágakon, fűszálakon fehér habszerű állományról lecsingeni a kiszáradt henyótestet. Más fajok lárvái nem készítenek

A rab-király szabadon.

(Fantasztikus állatregény.)

Írta: *Bársony István.*

(9. folytatás.)

Éjszaka.

A csillagok seregei szeliden ragyogtak a mérhetetlen magasságban, amelynek sötétkék árnyékkupolája úgy fődte be a világot, mintha a hallgatagság templomának a bolthajtása lett volna.

Éj volt s a természet szunnyadását az erdő halk lélekzetvételének a nesze még igazibbnak, még édesebbnek sejtette. A fa-gigászok egymásra borultak s nehézkes lombjait alig-alig hogy megmozdították, amikor az apró szélkölykök, bujósdi játszva, surrantak el köztök.

Lent, a völgy egy nyitott kapuja szélén két fiatal nyárfa, két rezgő nyárfa, simult egymáshoz, szinte aggodalmasan. Nekik ez a vad környezet mindig idegen volt, egészen megszokni nem tudták. A patak ott folydogált lábuk körül; az volt a szerencsésük, az táplálta őket, tündérmeséket mormolt nekik; de a két fiatal fa csak folytonosan remegett; az évezredes tölgyek, a százados bükkök s az elszórtan, kis csoportokban nyújtózkodó fenyő-óriások mellett olyan nagyon törpék és kisszerűek voltak. Ha a hegyoldalból leomlanék az a fekete szikla, amely épen feléjük hajlik, bizonyosan agyoncsapná őket. A folytonos halálveszély sejtelve hideglelőssé tette a két testvérfa; a hold rájuk süttött, attól sápadtak, fehérek; a legkisebb szellőtől is didergősek. Az irdatlan égi messzeségből szinte buján ömlik le a földre a tele hold fénye; ahol egy kis tisztás van az erdőben, ott zöld sugarak milliója tánczol; a harmatos éj igazgyöngyékességet szór bokorra, fűre; az álmos erdei virág

nem tudja, mi van vele, keblén a bársonyköntöst nem bírja egészen összefogni; jönnek az éjjeli lepkék és körüludvarolják; lágy szárnycsapással legyezgetik; a virág félig ébren, félig szenderegve engedi, hogy a titkos éji lovagok szépelegjenek neki, keblére lekiváncokozzanak.

A hegyoldalból ellátni a síkságra, a semmibe vesző nagy rónára, ahol ezüstösen csillog egy kanyargó vonal. Az ott a folyóvíz, a széles szőke víz, amelynek partját fekete sűrűség lepi el. A fekete lengeteg sóhajtvá hajladozik, meg visszakerézdkedik; a folyó mentén beszélgetnek a nádak.

Az erdő vad világa ezt a zizegő beszédet nem ismeri. Az erdő suttogása inkább ébresztő, semmint altató. Felriad rá az ember; önkénytelenül is azt kérdi: ki jár itt? Pedig csak egy száraz galy hullott le a gyöngye szél érintésétől s az avaron a csekély zajra ijedt egérke futott arrább.

Az ember!.. Hol lakik ember ebben a vadonban? Az éj kísértetei vannak itt idehaza. A nagy csend meg nem csal; az csak látszat. Az erdő lakói közül a legtöbb most van igazán ébren. Az óriás tölgy alól, ahol a *Czár* meghúzódott, nehéz, ziháló lélegzés hallatszik. Azt rekedt köhögés követi. *Csúnya*, a kis szárnyaságér, épen átvillant volt a nagy fa lombja közt. Erre a furesa hangra visszafordult és letekintett.

— Ej ni, a pártfogoltam, akit az úttalan utakon elvezettem a nagy erdő felé, szól, fenhargon gondolkodva. Úgy látszik, meghült. Megártott neki a sok harmat.

A nagy majomnak csakugyan baja lehetett. Megint köhögött s szánalmasan nyöszörgött hozzá nehéz álmában.

A patak mentén halk lépések nesze közeledett. Egyhangú, ütemes, nem túlságosan óvatos mozgás volt az; az avaron restül húzta a lábát valami. Az idegen jöttére a gorilla felriadt. Nagyot hördült:

— Ki az már megint? Megállj, vagy pórul jársz!...